

Kraków – warto wiedzieć

Przewód pokarmowy pod nadzorem

Prof. Tomasz Mach jest kierownikiem Kliniki i Katedry Gastroenterologii, Hepatologii i Chorób Zakaźnych na Wydziale Lekarskim Collegium Medicum UJ. Z Kliniką Gastroenterologii jest związany naukowo od 1975 roku. W czasie swej kariery naukowej odbył dwukrotnie dłuższe stypendia

Fot. Marian Nowy

Prof. Tomasz Mach

naukowe: w latach 1981–1982 12-miesięczny postdoctoral fellowship w Division of Gastroenterology, Department of Medicine, University of California, Irvine, USA, oraz w latach 1989–1990 12-miesięczny pobyt jako visiting scientist w Division of Gastroenterology, Department of Medicine, University of California, Irvine, USA, ponadto kilka krótszych pobyków naukowych. Jego dorobek naukowy obejmuje 180 prac oryginalnych, 85 publikacji poglądowych, rozdziały w podręcznikach, liczne wystąpienia na zjazdach i kongresach publikowane w postaci streszczeń (wskaźnik cytowań: 1658; indeks Hirscha: 21). Przez dwie kadencje był prodziekanem ds. stopni i tytułu naukowego na Wydziale Lekarskim UJ, aktualnie jest kierownikiem studiów doktoranckich. Profesor Mach jest autorem rozdziałów poświęconych gastroenterologii i hepatologii w podręcznikach z zakresu chorób wewnętrznych i gastroenterologii, w tym w *Internie Szczeklika* oraz w wydawnictwie *Medycyna Rodzinna. Podręcznik dla lekarzy i studentów* A. Windaka, A. Mastalerz-Migas i S. Chlabicza.

Początkowo, od lat siedemdziesiątych do dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku, jego zainteresowanie naukowe i publi-

kacje dotyczyły patogenezы choroby wrzodowej i uszkodzeń błony śluzowej żołądka i wątroby oraz możliwości gastro- i hepatoprotekcji za pomocą prostaglandyn. W ostatnich badaniach skupia się na zaburzeniach metabolicznych w przewlekłych chorobach wątroby, patogenezie zaburzeń krzepnięcia u chorych z nieswoistymi zapaleniami jelit, zaburzeniach mikroflory jelitowej, w tym powikłaniach grzybiczych u chorych na nieswoiste zapalenia jelit (choroba Leśniowskiego-Crohna i wrzodziejące zapalenie jelita grubego) i ich znaczeniu patogenetycznym w tych chorobach oraz zmianach zapalnych przewodu pokarmowego w przebiegu celiakii u dorosłych.

Klinika, którą kieruje prof. Tomasz Mach, zajmuje się chorobami górnego odcinka przewodu pokarmowego: chorobą refluksową, chorobą wrzodową, chorobą trzewną zwaną też celiakią, nieswoistymi zapaleniami jelit, do których należą choroba Crohna i wrzodziejące zapalenie jelita grubego, przewlekłymi chorobami wątroby o podłożu metabolicznym, alkoholowym i wirusowym.

– Coraz lepiej zdajemy sobie sprawę z tego, że narażeni jesteśmy na wiele czynników środowiskowych. Szczególnie u osób wrażliwych, często z predyspozycjami wrodzonymi, dochodzi do rozwoju szeregu zmian w przewodzie pokarmowym prowadzących do powstawania przewlekłych chorób – tłumaczy prof. Mach. – Należy wymienić: stres, nieprawidłowe odżywianie, palenie papierosów, narażenie na alkohol i środki chemiczne, w tym liczne leki, narażenie na zakażenia bakteryjne i wirusowe. Bardzo ważne jest nadmierne stosowanie antybiotyków, nie zawsze w uzasadnionych przypadkach, które zaburzają nasze środowisko jelitowe, czyli mikroflorę jelitową. Coraz więcej jest dowodów naukowych na to, że zaburzenia mikroflory jelitowej prowadzą do rozwoju wielu chorób, w tym alergicznych, zapalnych, otyłości. Poznając czynniki środowiskowe, być może będziemy w stanie je korygować i nie dopuszczać do ich negatywnego wpływu na nasz organizm.

Bakterie i inne mikroorganizmy naszych jelit tworzą w przewodzie pokarmowym bardzo złożony ekosystem. Mikroflora jelitowa spełnia wiele pożytecznych funkcji, jak fermentacja składników pokarmowych, stymulacja układu odpornościowego, regulacja czynności jelit, produkcja niektórych witamin, np. z grupy B i K. Czynniki zaburzającymi ekosystem jelitowy są: składniki pożywienia, środowisko, rodzaj porodu (drogami natury lub za pomocą cięcia cesarskiego), przyjmowanie antybiotyków i wielu leków, wiek, stres, inne choroby. W warunkach zdrowia przewód pokarmowy i jego układ immunologiczny zapewniają dobre środowisko dla mikroflory jelitowej, ale ich zaburzenia mogą prowadzić do rozwoju wielu chorób, w tym także nowotworowych.

Na pytanie, jak te problemy wyglądają w świecie? – profesor odpowiada: – W krajach zbliżonych do naszego są podobne, jak u nas. Inaczej wygląda narażenie na czynniki środowiskowe populacji krajów strefy tropikalnej, biedniejszej, gdzie sytuacja sanitarno-higieniczna sprzyja wielu problemom zdrowotnym związanym m.in. z czynnikami infekcyjnymi.

O tym, jak współczesna nauka i medycyna radzą sobie z chorobami układu pokarmowego, prof. Tomasz Mach opowiedział w czasie wykładu w Kawiarni Naukowej 17 października br.

MARIAN NOWY